

Цетиње, 21. октобра

Састанак цара Николе са италијанским краљем у Ракоњицу за- таласало је сву Европу; највише Њемачку и Аустро-Угарску. Спада у догађаје од врло велике важности. Тумачи се, као да је сад положен камен темељац за преиначење дојакошњих међународних односа.

За три године истиче рок средњевропског савезу. Тумаче ову цареву посјету тако, као да је то почетак иступања Италије из тога савеза и улажење у систем тројног споразума, који би послје постао четворни.

Нама се чини да не треба утјеривати у лаж Болитија и Титонија, који су се нашли побуђени да још сад обзнане, да ће Италија послје рока продужити своје учествовање у тројноме савезу. Не треба их утјеривати у лаж за то, што нико не може доказати да друкчије мисле, само се може посумњати у то, хоће ли они на влади бити и послје три године. Обавезивати пак свога напљедника, то нико не може чинити, нити ће се ико сматрати обавезним обећањима, које је његов претходник дао.

Нема спора овај је састанак владара и њихових министара имао за главан предмет споразума Балканско Полуострво. Тиче се нас, а послје и Аустро-Угарске, чији су смјерови у погледу овога тропоља познати. С тога и јест у овој држави и наступило узнемирење. Двоје је могло бити уговорено: Или да се Аустро-Угарска истисне с Балкана, или да јој се даље продирање спречи. И једно и друго не ваља по њу. А послје не ваља ни по сам опстанак тројног савеза. Болити и Титони су истина објавили, да ће га по истеку рока продужити, али нијесу рекли под којим погодбама. Свакојако овај сад постигнути споразум с Русијом не може се при обнављању ињорисати, а да се респектује, не иде у рачун Аустро-Угарске. Шта ће јој савез, који је у ствари рат противу њене политике и противу њених интереса? О тај спор, чини нам се, разбиће се тај савез и покрај доброга расположења Болитија и Титонија.

Од тога састанка зебли су Њемачка и Аустро-Угарска још раније. Њемачки канцлер Бетман-Холвег, како јављају добро обавијештени листови, савјетовао је грофу Еренталу у Аустрији, да иде престолонашљедник Франца Фердинанд у Рим, или бар нека навијести своју посјету, како би се успјех руски парализовао, али то је престолонашљедник одбио. Сад постоји други план: да краља италијанског посјети сам цар Вилем, те да се бар накнадно поправи што се може. Види се, да је Русија с овом

посјетом постигла значајан успјех и да се сад савезници Италије у- журбали, не би ли како год то покварили. Било како било, тек ова је посјета један од видљивих знакова крупне државне политике, која се води дубоко испод мирне површине живота, сакривено од профаних очију.

Слободан Бар

О проглашењу слободног пристаништа Бара сљедеће „*Naše Jedinstvo*“ доноси: „Данас је био свечани отвор „слободне барске луке“ — порто франко у Новом Бару. И ако још нијесу потпуно довршене све изградње, ипак се друштво „Бари“ побрзало, да преда јавном промету нову луку са жељезницом до Вирпазара.

Свечаном отвору и предаји луке присуствовао је са стране књаж. Владе г. министар финансија и грађевина Душан Вукотић и председник државног савјета г. Ђукановић, те гувернер барски г. Н. Таттар; са стране „Барског друштва“ г. Волин Паганини и његови инжењери, г. министар на Цетињу талијанске владе барон Сквити, та аустријски консул г. Мекковић. Од других угледних личности присуствовали су: надбискуп Милиновић, примас српски, г. команд. Вицо Мантегаза, књижевник руски г. Даченко, те православни свештеници са мноштво народа у сјајном црногорском одјелу. Тачно у 9 сати дође окићен сав заставама талијански пароброд „Галиполи“, те послје кратког маневрисања пристаде уз нови мост, врло удобан и широк. Настало живо клицање, махање рубца. Г. министар приступи на пароброд са својом свитом, те поздрави капетана. Послје чега спједио је црквени обред благослова луке и пристаништа. Након довршене функције пресвјети надбискуп Милиновић чувственом бесједом прозбори сакупљеном народу. Истиче заслуге и херојско доба Црногораца, који са оружјем бранише слободу своју. Али им представља сјајну слику модернога напретка, гдје није само оружје познато, да брани дом и род, него да култура, економички пренород, национална независност мора их водити ка бољој будућности. То је значај данашње свечаности, којом је хотио Књаз Господар своје поданике у нову еру препоруда, напретка и добробити сврнути са припомоћу сјајне талијанске културе и генија. „Црногорци, као што сте били — заврши старац — први браничи слободе своје домовине, тако будите и први прерадоци културе на Балкану“, а из хиљаду грла заораше громовити живио Господару, који си први носилац и корифеј те узвишене идеје!

Након узвишеног говора сједога примаса спједио је свечани банкет у „Марина“, гдје бијаше преко 60 узаника и гдје бијашу заступани сви државни чиновници, угледни грађани Бара и представници институција. Послје шампањаца г. министар Вукотић поздрави у име државе „Барско Друштво“ и његове представнике: зажели срећу владарском дому и надање Књажевићу Данилу, који је ову луку одабрао за своје љетовалиште. Зарезаше по избор здравце г. гувернера Таттара, управитеља царине г. књижевнику руском Дашченском, кадије Весановића талијанском, народу и краљској обитељи, талијанског министра срећи и напретку Црне Горе, надбискупа Милиновића „Барском Друштву“ са жељом да се оствари и Дунавска жељезница, која би била препород овога краја. А на то г. управитељ Волин захвали свима у име своје и свога друштва на сусретању и наклоности; гаиуће бијаше наописиво. И тако особитим задовољством заврши ова ријетка свечаност, која отвара нову фазу у повјести Црне Горе.

Биоградске „Вечерње Новости“ о значају овог чина пишу:

Ономад је на Цетињу званично прогламован Бар за слободно пристаниште. Тај свечани чин, који је, како јављају са Цетиња, у Бару радосно прослављен, извршен је управо у онај дан, кад се цар руски налазио у Ракоњицу као гост италијанског Краља и Краљице. Или је

то случајност, или између та два чина постоји духовна веза. Свакако, значајно је, да црногорски Бар бива прокламован за слободно пристаниште у истим тренутцима, кад добри односи између Русије и Италије добијају потврду у посјети Цара Николе код Краља Виктора Емануела и измјена тако срдачних и значајних здравица између оба владара.

Црногорски Бар има веома важну улогу у трговинским и привредним приликама Црне Горе. Кад се развије као слободно пристаниште и добије полета уз помоћ страних капитала, он ће донијети користи не само Црној Гори, већ и Србији, ако у њему буде излазна тачка трансбалканске жељезнице, која ће трговински везати обадвје српске државе. У слободном Бару, који је зимус ослобођен и од оно мало аустријског туторства, Црна Гора има јемство свога полета и потпуне економске еманципације од Аустрије.

Ми поздрављамо прокламовање црногорског Бара за слободно пристаниште искреном радошћу, видећи у томе срећноме чину, до којег се дошло послје толиких мука, једну од залога љепше будућности српског народа.

Нова влада у Србији

— нарочити извјештај —

Биоград, 15. октобра

Ушљед оставке министра правде Стојана Рибараца дошло је у Србији до промјене кабинета. С. Рибарац је у својем писму упућеном председнику министарства Стојану Новаковићу, своју оставу овако образложио:

„Питање о зајму, према намени његовој, сматрам за једно од најважнијих међу онима, која у овоме тренутку стоје пред Земљом и пред Краљевском Владом. По своме општем и најширем значењу, то питање даје право и ствара дужност и Влади и свакоме њеноме члану посебиче: да са њим буду потпуно уно знаји и да ни једна мјера за кретање и поповољно ријешене његово не остане ван њиховог знања и процене.

Показало се, међу тим, да то схватање није у кругу Владе опште и неподјелиљено.

У почетку јуна једна банкарска група париска подијела је била нашем посланику у Паризу понуду за зајам, на је та понуда овдје оцењена без учешћа Вашиг кабинета и одбијена без његовог знања. То се тек ових дана утврдило.

На сједници Министарског Савјета од 2. ов. мјесеца саопштен је телеграм нашег париског посланства, да ће тога дана бити послат одговор Отоманске Банке у питању о зајму. Без претходног обавјештења и о томе, да је што поново писано Отоманској Банци, са којом су преговори вођени у јулу, били прекинати и о садржини тога писма, ја сам тада прво упуштао: ко је то писмо редиговао? Кад ми је објашњено, примјетио сам: да тај одговор Отоманске Банке треба саопштити Влади, и првје, него се он претресе на сједници, „наш се делегат“ свакако неће кренути на пут. И то је било примљено.

Међутим догодило се нешто сасвим обратно. Одговор Отоманске Банке је дошао, али Влада није о њему ништа знала у тренутку, кад је њен делегат отпутовао у Париз.

Овако једнострано поступање ја узимам за доказ о недостатку потребног међусобног повјерења у односима чланова Краљевске Владе. Увјерење доје о томе потврђује још и појава, да ни до данас, дакле за седам недеља нијесу извршене тачке споразума од 21. августа, којима је ондашња криза била завршена.

Ја осјећам дужност да се од тога оградим. И држим, да ћу то најдостојније изразити ако Вас замолим: да овај акт изволите примити као моју оставку на положај Министра Правде.“

Како је С. Рибарац вођа националиста, а између националиста и напредњака, приликом образовања четворне владе, како је био склоњен уговор, да буду солидарни, то је и С. Новаковић поднио оставку, што је изазвало и пад цијелог кабинета.

Покушаји, који су чинени, да се одржи четворни кабинет, и послје тога нијесу успјели, као што није успјео ни по-

кушај да С. Новаковић и даље остане на челу кабинета. Зато се и приступило споразуму старијих радикала и радикалне демократије и обриван кабинет под председништвом Николе Пашића.

Нова влада се пред Н. Скупштином овако деклерирала:

„Повјерењем Његовог Величанства Краља састављено је јуче Министарство под мојим председништвом, које имам част представити Народној Скупштини.

Унутрашња и спољна политика овога министарства биће наставак политике претходног министарства четворне коалиције, коме је председавао уважени г. Стојан Новаковић.

Довршене војне спреме, појачање финансијских и економских струка, извођење оних законских мјера, које су потребне за побољшање унутрашњих политичких организација и правилније функционисање изборног и парламентарног система, биће рад, који ова влада прима у напљедје од претходне.

Сем тога, ми ћемо имати да изведемо реформу полицијске струке, како би се послови, који по природи својој не припадају полицији, од ње одвојили и служба извијања кривича, извршене судских одлука и санитета што правилније от- прављали, а полиција што више концентрисала на службу безбједности и опште администрације.

Као неопложну државну потребу влада сматра реорганизацију војске, ради које ће већ овоме сазиву Народне Скупштине подијети потребне законске приједлоге.

Народном Представништву биће подијети и други приједлози, којима се иде на подмирење важних државних потреба.

У извршење ових послова влада ће унијети сву потребну вољу и истрајност, надајући се, да ће је у том Народној Скупштина свесрдно потпомоћи.“

Бугарски краљ у Србији

Бугарски краљ Фердинанд повео је ових дана кратко вријеме у Србији. Он је допутовао из Софије засебним дворским возом у Крушевцу, гдје га је у име краља дочекао и поздравно престолонашљедник Александар, у чијој су се пратњи налазили: министар унутрашњих дела Љубо Јовановић и професори Универзитета: Јован Цвијић, Саво Урошевић и Недељко Кошанин. Из Крушевца су отпутовали аутомобилом у Брус, а одатле коњима на планину Конаоник. Том приликом су били и на вису Сухо Рудиште. Сјутра дан послје подне краљ Фердинанд се вратио у Софију.

Поводом ове посјете проговорили су нарочито како сви листови у Бугарској, тако и у Србији.

— Полузванична „Самоуправа“ пише:

„Високи гост, коме су указане дужне почести и сви обзир српског гостопримства, у својем кратком борављену у Србији, осјетиће да је у народу, у коме се братски осјећа и мисли о народу, коме је он Краљ, и да се у најбољем смислу схвата његова жеља, да се уопаша са народом, који је блиски рођак његово народу, и који је не само у прошлости, дијелио с њиме историјску судбину, него који ће је, по свој прилици, дијелити с њиме и у будућности.

Туђинска штампа, у нагод свим, најчованијим тврдњама, да између Србије и Бугарске владају коректни, сусједски односи, старала се да увјери свијет о противноме. Садашња похода краља од Бугарске Србији, најбољи је одговор свим тим злурадним гласовима, и гласник бољих дана и за Србе и за Бугаре...

Желећи високоме госту, да из кратког борављену у нашој домовини понесе најријетније и непоколебљиво увјерење о искреном пријатељству српског народа према бугарској му браћи, од срца поздрављамо догађај који наговјештава, да на челу Бугарске стоји владалац, који дјелом засвједочава своје вјеровање у лојалност првога му сусједа, и тиме отвара макс заснивању одношаја, који могу донијети неизмјерна добра и Србији и Бугарској.

Долазак високог госта најсрдније поздрављамо.“

И „Одјек“ се долазком овим бави на уводном мјесту и завршује: „Ми поздрав-

љаво искреном добродошлицом високог госта и од срца му жељимо да понесе од тога кратког пута најпријатnije успомене.

„Вечерње Новости“ о путу овом пишу два чланка и овако завршују:

„Ако је краљ Фердинанд овога пута долазио у Србију да својим излетом некога задовољи, учинивши од нас средство у својим рукама, и ако је мислио, да појача идеју о персоналној унији, како је Бугари замишљају, и онда нека зна, да код нас неће имати успеха. Са таквом персоналном унијом, која би неспорно по крајњим резултатима стала Србију њене круне и независности, ма колико се олушевљавали неки радикални прваци, српски народ никад се неће моћи одушевљивати ни помирити.“

„Мали Журнал“ је још опорији. Он напада „Одјек“ што је долазак краља Фердинанда поздравно симпатично, а о самој мисији вели ово:

„Јуче се готово само говорило о изненадном доласку краља Фердинанда у Србију. Научној екскурзији врло мало се поклања вјери, те су кружиле разне верзије о циљу доласка краља Фердинанда. Међу осталим гласовима кружило је и тај, да је у Бугарској добачено са стране, да би срданим односи Србије и Бугарске много допринијели остварењу бугарског државног зајма, те је зато краљ похитао у Србију, да покаже Европи „срданне односе“.

„С. Застава“, орган националне странке овако вели:

„Фердинанд те бануо у Србију у циљу научне екскурзије. Ради те научне, природњачке екскурзије, повео је са собом неколико официра. С наше пак стране, у тврдоме уверењу да се иде у корист науци, одређени су у свитлу сами професори природњака.“

Међу нашим професорима је и г. Кошанин, социјалист по начелу. И тако ће он, у свитлу монарховој, постати и кавалером бугарског ордена, на дику и понос „другова“.

Сем социјалиста, овој високој посети се радују још и многи политичари. Пашић и његови на првом мјесту, па све до оних фантастичких пријатељкиња из „Дн. Листа“ и „Политике“, сви очекивају спас од ове научне екскурзије и сви ову научну екскурзију раздрагано поздрављају.

Нас, међутим, ово бурно одобравање и ово лакоумно одушевљавање ни мало не изненађује.

Та зар се, колико јуче, није гринло и шампањизирало: час са Бугарима, час са Турцима, час са Мађарима. Па где су им сад и једни и други, и трећи?

Њима је данас доста ова научна екскурзија, коју дочекују наш престолонашљедник и министар председник. А прије су имали политичке састанке и у Софији и у Нишу, и на ремији београдској. С краља се пријешло на престолонашљедника, са посјете у Нишу, преко ремије београдске на — Брус; са политике на науку.

Прије су те политичке везе донијеле: непријатељске сусједне односе са Аустријом, а у везу са тим поремећај наше економске снаге; дефинитиван губитак Босне и Херцеговине, велики националан потрес и опасност да се прегази слобод-

на Србија. То Србији, а Бугарској: слободу краљевину!

Шта ли ће нам сада донијети научне везе с Бугарском, шта ли Брусу посјета високога научника?

Усред бурне раздраганости наше даке и плиткоумне радикалије, свих могућих боја и прелива, нама се стеже срце кад помислимо на научну екскурзију на Брусу и нехотично нам пада на памет оно провађење ичеле на брусу.

Свакојако нећемо много чекати, на ћемо видјети мед са Бруса и остале резултате ове високе научне екскурзије.

Наука изнад свега!

Напротив „Политика“ доноси:

„Краљ Фердинанд не долази у Србију ради неке нарочите мисије; његов пут носи, дакле, потпуно приватан карактер, али при свему томе он није од малог значаја, јер и приватна путовања у овим приликама, могу бити од веома велике важности.“

Још до-прије кратког времена овакав пут бугарског Краља изгледао је готово немогућан. Односи између Србије и Бугарске, који ни од анексије нијесу били онако срданим као што су требали да буду између двије земље, које су једна на другу упућене, постали су последице анексије још хладнији. Аустрија је имала рачуна да тако и даље остане, па је чинила све, да нас још више одвоји и удаљи. У Аустрији се шта више шло тако далеко, да се готово отворено тврдило да бугарски Краљ има нарочитих обавеза према аустро-угарској монархији. Штетност тих занетих односа увидјели смо и ми и Бугари, али зато је ипак требало да прође пуна година дана, па да се срданим доческом бугарског Краља у старој српској пријестоници Крушевцу покаже, да Србија и Бугарска познају вријеме у којем живе и знају пут којим им треба поћи.

Спољна политика српске краљевине јасна је и одређена. Србија жељи слободан и споразуман рад са осталим балканским народима. На то је упућује све, што се за пошљедњу годину дана догодило. То почињу да увиђају сви балкански народи и данас све балканске државе, и Србија и Бугарска и Црна Гора и Турска, гледају у том пријатељском и споразумном раду најачу браћу против туђинског продирања на Исток и најбољу гаранцију за своју самосталност.

Споразуман рад желе и на његовом остварењу раде и оне велике силе, које су балканским народима нарочито наклоњене. Зато је овај пут Краља Фердинанда угодна значајна, што пада у вријеме, када су се у Италији екстазијерски цар и талијански краљ, представници држава, које су највише заинтересоване у сукобу балканских народа, „Штампам“ налази да је посјета краља Фердинанда у вези са женидбом престолонашљедника Александра са бугарском принцезом Евдокијом!

Софиски „Ден“ пише: „Према гласовима, који се преносе у политичким круговима у вези са изненадним одласком краља Фердинанда у Србију, краљ Фердинанд је отпутовао тамо да увери српски краљевски дом и владу, да су неистинити у пошљедње вријеме пронађени гласови о неким завојевачким намјерама Бугарске према Србији. Исто тако да увери Србију у пријатељство Бугарске

Са друге стране, краљ ће учинити службене кораке за што брешње зближење Србије, Бугарске, Румуније и Црне Горе. Круже још и други фантастички гласови. Чини се јаким утисак одлука краља Фердинанда, да походи Србију, када се зна, да је он већ неколико година систематски избојевао сваки састанак са члановима српскога краљевскога дома. У извесним политичким круговима склони су да верују, да је пут краља Фердинанда у Србију дијело — Аустрије.“

„Дневник“ о мисли овог пута вели, да се ради на стварању уније између Србије и Бугарске „под њим екипиром на цар Фердинанд“!

„Балканска Трибуна“ са свим опорозуду. Он сматра да је и ово шета краља Фердинанда са бугарским народом и зато га оштро напада.

А кад је ријеч о српској и бугарској штампи, онда треба чути и бечку и пештањску. „Н. Сл. Преса“ пише: У овдашњим, бечким, дипломатским круговима се вјерује, да посјета краља Фердинанда у Србију, ако и не поглада ловачкој екскурзији, неће остати без политичких побједница. Могуће је да Бугарска хоће пријатељско зближење са Србијом да јаче маркирала својим позицију према Турској. „Нестер Лод“ пак гледа у овој посети тежињу Бугарске, да се што више економски еманципује од Турске!

Српство

Савез српских витезова. Почетком ове године образован је у Београду „Савез Српских Витезова“ из стариних витешких друштава (гимнастичких, борацких, велосипедских и т. д.), најстаријих у Српству, којима су одмах пришлели и неколико из унутрашњости. — а ускоро ће и сви остали, захваљујући трезвености и родољубљу њихових љубова, којима лежи на срцу развијање и снажење и њиховог витешког друштва. Јер, главни задатак овог Савеза је „да буде једини заједнички представник удружених српских витешких друштава, с тим, да их Савез штити, пољује и развија посебне и на корист заједнице, а на основи браћевског, настољубља и слободне утакмице; да једновремено гари телесно и морално и народношћу васпитање, као основ државног напретка и т. д.“ Некуство је доказано: да се ни једино усамљено витешко друштво у Србији не може развијати. На се наме штети и сама идеја нарочито код нас Срба, који смо и у овом погледу изузетни у цијелом Словенству и осталих широким народима. Савез у срцу има добри чланови и пријатељи омиљених веома изврсних и корисних друштава, као добри родољуби, омиљени жељени — развијају наша витешка друштва на слободан и заједнички рад. На који су и међу државним функционерима умиљени и сви да тај начин успеха у раду витешких друштава, — то су и сви прихватили исту идеју. Из њихове стоте и пошљак је Савез Српских Витезова — који треба да прекирши цијелу Србију и на Балкану стане као моћан фактор и према бугарском „Јунаку“... За то је организован Савез Српских Витезова добром жељом. Он прије почиње и остварује слогу и братство свију чланова — витезова. С тога је Савез и узео опште српско име, остављајући посебна

имена појединим друштвима, а Управни одбор Савеза по чл. 14 Основних Правила састављају по 4 представника из сваког друштва које као равноправни члан улази у Савез и т. д. Овакав Савез Српских Витезова према већ ранијем нашем братском Савезу стрелачких дружина и братском Савезу кола јачака. — моћи ће много да поради на корисном васпитању наше омладине. Те да она у истини буде корисна нашој држави и српској народној идеји. Али, да би Савез Српских Витезова могао успјешније дјествовати у земљи, требао би свако да од сада помаже овај Савез, јер само на тај се начин помажу сва витешка друштва у Србији, изводи свака даља распра међу њима, натерује их на братску љубав и заједнички рад. — од кога једино може бити успеха и користи по циљу народ. Ту је истина и њу треба свуда одржати. А уписом за добротвора с најмањим улогом од 100 динара или зајемпањем за Савез Српских Витезова јесте најбољи и најлакши начин да се учини добро дјело и да себи свако очува спомен и стече захвалност. Да би Савез Српских Витезова што брже и брже остваривао свој задатак, покренуо је и издаје као свој орган, први родољубиви и стручан лист под именом „Српски Витез“. Лист излази од 15. маја ове године, сваког 1. и 15. у месецу; на великој осмини од 1—2 табака; доноси слике, поучне чланке и прати кретање првенствено свију наших витешких друштава, па за тим и оних из међународног гимнастичког савеза; у исто доба овај лист стоји на служби и свима нашим певачким, добротворним и другим родољубивим друштвима. Како је ово први и једини наш српски витешки лист ове врсте, а једино и пропагатор наше Савеза Српских Витезова и гласник средишње српске витешке организације — ту ће се сва српска витешка друштва и појединци који се ближе интересују у опште за витештво, најпоузданије моћи извјештавати о свима витешким пословима и раду, нарочито наших српских витешких друштава. Стога се лист „Српски Витез“ сам по себи препоручује не само свима члановима појединих српских витешких друштава, већ и свима мисленим грађанима и пријатељима српског витештва, т. ј. здраве и спремане омладине, Богомдане слоге и љепше српске будућности. Преплата за земље ван Србије стаје 6 франка. Председник је Савеза Српских Витезова Ђен. Пуковић и ном. Команданта шумадрске дивизије Милутин Гр. Мишковић, председник Б. Сокола и почасни председник Савеза витешких друштава Душан Силин, потпредседници су: члан Државног Савјета Андра Никוליћ, председник Српског Мача; и Др. Ђорђе Нешкић, председник Првог Српског Велосипедског Друштва, а секретар Др. Војислав В. Рашић, оснивач и потпредседник Београдског Сокола.

† Стеван Пеци Поповић. У поведјељак умро је у Новом Саду новосадски умирљиви грашки начелник Стеван Пеци Поповић. За вријеме омладинског покрета учествовао је живо у том покрету но доцније се промијенио. Био је грашки начелник од 1894. до 1901. године, када је стављен у мировину нарочито и због тога што је на новосадском магистрату новодом смрти Милетићеве иста-

ПОДЛИСТАК

ГРОФ КАО ОБУЂАР

У једном дворцу код Вандома живљаше при крају претпрошлага вијека гроф Парталије. Он је водио рачуна о људима, који су били на његовом добру и у селу, тако, да у његовој околини нијде није био сиротиње. Он је порушио надничарске кривошаре, па им је подисао чисте кућице. Закућницама ције су породице више од сто година нешто земљиште обрађивале, давао је земљиште на малу отплату. Едје год је требала његова помоћ чинио је врло радо.

Дијелно је новац луцим рукама. Она великодушност није годила грофу Етијену, најближе сроднику грофа Парталије.

Гроф Етијен бањаше се мишљу, како би могао спријечити Парталије у расипању своје имовине и новца, сматрајући да тако што може да чини само онај, који није при чистог савјеста.

Да би ово пошљедње могао што прије показати, грамљави гроф тражио је згодну прилику, која му се ускоро и указала.

Кад ја гроф Парталије излазио из јутра у шетњу кроз село задржавао би се највише пред кућом обућара Јака, који му је пјевао веселе пјесме и уз пјеске врло вјешто руковао шилом, да га је гроф врло дуго посмагтрао и слушао. И тако се он посвећивао у

тајне обућарског заната, и напошљетку, грофу дође жаља, да и сам сејде на обућарску клупицу, и опроба да ли би му пошло за руком, да изради једну ципелу. И эле, покушај је испало преко очекивања. Од тога доба могао се гроф чешће видјети, гдје сејди поред мајстора Јака, и вриједно ради ципеле. Тај обућарски рад грофов послужило је као повод грофу Етијену да на надлежном мјесту уваже примјером о људима грофовом, не би ли му како год испало за руком да свога робака прије смрти пашљеди.

На једном револуцији бујану највећом силом.

Чете револуционарног одбора кретале су па све еттане и оба грофа буду одвучена у Париз и бачена у тамницу. Пред револуционалном трибуналом морали су се правдати због пагањања на ројализам. Гроф Парталије сејдећи у својој ћелији, предвиђао је извјесну смрт, кад од једаншт врата тамничка нагло се отвориле и један народни гардиет уђе. — «Зар је већ вријеме?» Запита гроф Парталије.

«Господине грофе, зар ме не познајете?»

«Шта, Јаче, јеси ли одиста то ти?»

То је заиста био Јак, некадашњи обућар у његовом селу. Они се ту дуго искрено разговараше, послје се Јак удали и тамницу за собом затвори.

Дође и онај дан, када су оба грофа требало да ишају пред трибунал. Гроф Етијен,

који је први био позван, постаје кратког садушњем, би тилотипира.

Сад дође на ред гроф Парталије.

— «Грађанине Парталије,» зашита га предједник, «припајени ли да си крив, као што и туаба гласи?»

«Прије свега» одговори онгузени, «ја нијесам некадашњи гроф Парталије, него обућар Русо.»

Настаде опште чуђење и махане главом.

«Зашто нијеси прије казао?»

«Ја сам то казао, али ми се није вјеровало.»

«Имаш ли свједоке којима се може вјерovati и који те познаје?»

Сад пригугни један народни гардиет и вицину: «Ја грађанин Јак, пређе живљаш у селу грофа Парталије, свједочим, да је онгузени мој пријатељ обућар Русо.»

«Грађанин Јаче, сама твоја свједочења не може нас задовољити.»

«Ја захтијевам, да се позове тамничар. Он ће посвједочити, да сам му на чизмама ударно пове ђошове!» рече Парталије.

Тамничар буде позван и он све посвједочи. Тако гроф Парталије послје буде ослобођен и уличи прилику те пођење у иностранство, док не пронађе његову праву листу.

ЉУДИ И СТРАСТИ

— трагедија у пет чинова —

Нашљео Ђармонтов
Превео Ђ. В. Богвић (3)

Љуба: Немам се чега бојати... Само тај смјели Ваш погледник, јаво ме чуди...

Заруцки: Нека ти чула: Кад бисте Ви знали, због чега је, купијам Вам се, драга голубице, Ви се не би чудили... и кад бисте Ви чули... или осјећали ту снагу, тај могор свет у природи... Ви бисте, надај се, задовољили моју молбу.

Љуба: Мени се чини, да од мене нејате што тако тражити, — од мене 17. годишње сироте Ђевојичице, не, то на може бити! А што би Вам могао помоћи?

Заруцки: Ја сам хусар, а хусарима оно што је на ум, оно им је на друм. Хоћете ли ми дозволити, да говорим отворено? (Она узбуђена ћути): Јесте ли кадгод осјећали страдање љубави? Ви баш носите цијно име... одговорите, је ли отишла кад електрична свјетланица Вашима жилама.

Љуба: Како загоштно питање!...

Заруцки: Јесте ли знавали кад, шта је љубав?

Љуба: То је пречмога, предреко и поудуно; ја не ћу да знам, шта Ви говорите! Оставите ме на миру, Ако не хтејете ја ћу викати за помоћ... по, да не бић

kao crnu zastavu. Jer je Mileta bio prvi gradski narodnik u Nišom Sadu. Pa i ako se bio red u obitelji, da se na magistratu odobri prava za taku, kad urema i izmama, narodnik magistratski, ipak su bili u onu zbiljnu ruku. Mileta tako zamerali. O, tada se pokrenu u pokretu od svim narodnim poslovima.

Snijeg u Srbiji. U Srbiji u svakom u Srbiji kao snijeg. U Biogradu, u međutim, u zlatu hladna zima. U opšte uvažavala se prilika hladnoća u cijeloj Srbiji u mnogim mjestima, u zlatu, stana. Prema mete-prognozi, zimi mogu se očekivati iake praznici u vazduhu, ovak dana.

Srpski na rimskom sveučilištu. Mileta Ristić, profesor u Biogradu, otpustio je u Rim, gdje će na tamoništem sveučilištu predavati srpski jezik i književnost. Već prije godinu Ristić je dobio prijedlog od rimskog sveučilišta da kao profesor srpskog jezika nastupi na rimskom sveučilištu srpsku gramatiku, čije značenje u današnjem veoma itavane sa Srbijom i cijelim balkanskim Istokom nekako.

† Mileva Radulovička. Jedna od najstarijih srpskih glumica, Mileva Radulovička, član biogradske pozorišne, umrla je. Da je još nekoliko mjeseci živjela, prodavala bi pedesetogodišnju glumicu. Lika joj zemlja!

Dvadesetpetogodišnjica. U Zajčaru, Srbiji, proslavio je ovijeh dana dvadesetpetogodišnjicu u imeva Jovo Stojčević, koji se sada nastanju u pozorišnoj družini Ljuba Račina — Čarje.

Srpski bogoslovi u Zagrebu. Ovak dana je donuovano iz Srbije oko pedeset biogradske bogoslova u Zagreb. Vodilo ih je nekoliko njihovih profesora. Iz Zagreba otputovali su na S. Rileku, a odatle će u Italiju. Ono nekoliko sati do odlaska upotrijebili su da razgledaju Zagreb. Najviše su predlađali prvostolnu crkvu iznutra i izvana, a onda se prošetali gradom da razgledaju zagrebačke znamenitosti.

Ustav za Bosnu. Strani listovi i svet anonisiraju kako će se u skoro objaviti ustav za Bosnu, samo se to ne može još nikako dopređati. Kad nema u stava, neka je bar — obećana!

Svako k sebi. Ušljed ispada srpske bogoslovne organizacije prema poslaniku dru Aleksandru Mitroviću, onitiziskog odbor Erce-Novoga izjavio je govorenje Mitroviću i odredka se organizacije.

Nardno dramatično društvo. U Ba da Luni je obrazovano narodno dramatično društvo, koje će davati predstave po cijeloj Bosni i Hercegovini.

Словенство

Есперанто у Хрватској. Интерес за есперантизам у Хрватској све више и више расте. Тако долазе вјести о оснивању есперантских течаја и група у Петровардину, у Врбању, у Госпићу затим у Костаници и Кљанцу.

Од 1. октобра започели су у Загребу нови течајеви за учење есперанта.

Опадање ђака у Русији. Ове године умањило се број ђака на свима руским универзитетима. На неким је тај број мања за неколико стотина, чак и 500 до

сто стотина. Особито се смањно број правника. Међутим је походак виших школа — трговачких, индустријских и других стручних школа — много већи него prije. Било је уредно за стручне школе.

Ово је добар знак. То значи, да се руска омладинска база сад на продуктивна знања, дочим је prije, као наша и сад, очекује само за „господарином“.

Руски језик у црквама католика. У Загреду, Руси има велики број Белоруса католика. Осим тога има приличан број католика разних народности, већином Пољака, по градovima Русије, који су се порусили. Сад читамо у руским новинама, да ће се руски језик увести у богослужење у тим црквама руских католика. Рим је, већ наложено томе покрету, јер се нада, да ће пронаћи католика међу Русима имати већих успјеха, ако се уведи руски језик у цркви. Рим је одавно инако, затим, још 60-их година прошлог вајека, али руска влада, бојећи се католичке пропаганде, није пристајала на то.

Просвјета

Ширење образованости у нашем народу. Образованост у ширем смислу обухвата целокупну људску културу. Она се ипак нарочито у напредовању просвете и цивилизације и по стању естетичко-техничке културе у једном народу. Напредовање просвете зависи од образовања разума, које се добива понављањем у школама. Напредак цивилизације стоји у вези с просвјетеношћу разума, и одржава се нарочито с помоћу домаћих новина и народних обичаја, црквених прописа и државних закона, друштвених и државних услова. А естетичко техничка култура обухвата његовање умствености и усавршавање његовања рада наше врсте, које такође зависи од развијености ума човјека.

Образованост у том смислу није још довољно напредовала у нашем народу. Ми имамо прилично школа; али је наш народ ипак веома неписмен и непроsvјетан. Ми имамо високообразованих људи; али је маса народа још необразована. А докле год се маса народа не подigne на виши ступањ образовања, докле не може бити правог напретка у цијелом народу. Стога је потребно ширење образованости у свима слојевима нашега народа, који су и српским и хрватским језиком. Оно је код нас још потребно, што наш народ, поред два писма, раздјела и вјера, ушljed неће у великим количинама има писмене и неписмене, која слаби ступањ народа нарочито у вези у са отвором према људим народима.

Пре свега је потребно да се рашири писменост у народу, јер то је прва погодба за његово образовање. Она би се најбрже раширила, кад би се знатно умножио број основних школа. Али за то треба много већи број учитеља и школских зграда; а то је скопчано с великим издацима. Једине државе, у којима живи наш народ, не могу лако да повећају издате на основне школе, те се од њих не може усторо очекивати, да ће обратити већу пажњу народној просвети. Оне, ипак, признају начело

обавезног школовања, и уносе у законе о основним школама одредбу, по којој су сва деца, мушка и женска, дужна походити школу неколико година; али та га одредба није још нигде у нашим земљама извршена, јер нема довољно средстава за то. У неким областима неће државе да потпомажу националне школе, него се старају само о државним школама, у којима је наставни језик „државни језик“ (мађарски, турски, њемачки). У тим школама наша деца уче туђи језик место народнога, те се тако одрођавају. Од таквих школа има, дакле, више штете него користа за наш народ.

Стога је наш народ приморан, да сам подиже и издржава своје школе. Он то чини с великим пожртвовањем, плаћајући у неким крајевима двоструки порез за државне школе и за своје народне школе. Поред тога праве му се још разне сметње, које он мора уклањати, да би могао своје школе одржати. У овом му највише могу помоћи интелегентни и имућни родољуби: први обавјештавањем нашег народа и поучавањем наше омладине, а други подизањем и издржавањем наших школа. Ово важи нарочито за српске школе, јер о хрватским школама стара се држава.

Српске су школе у свима нашим крајевима заостале у бројном погледу иза школа других народа. Оне су добро уређене и имају махом способне учитеље; али њих има тако мало, да оне не могу примити ни једну трећину деце, која су способна за школу. Зато у цијелом српском народу нема више од једне петине писмених људи.

Док не буду писмени сви Срби, који су старији од десет година, образованост ће се тешко и споро ширити у српском народу; јер за неписмене је људе затворена цијела књижевност, која садржава духовно благо једног народа, и која даје поуке и за човјечи живот и за равноресне људске радове. А коме је затворена та велика књига духовног рада и живота народног, томе ће и разум остати ограничен, ма колико да је он од природе обдарен умном снагом; јер само усмено предање и усмен саобраћај не могу човјека подићи на виши ступањ образовања. У новије вријеме шире се разна знања преко новина, листова и књига; а то је дошле, који не умеју читати, неприступачно и непознато. Саобраћај међу људима тако разгранат, да се поред усменог споразума, врло много употребљава и споразумјевање преко писма; а човјек, који не умеје писати, нема могућности за то. Кад такав човјек дође у град, где се многи послови и рачуни писмено врше, он осјећа, да му нешто недостаје; он нема довољно слободе у својем раду; он не умеје да се креће у друштву школованих људи, и све се боји, да ће га они преварити. Зато се слободно може рећи, да неписмен човјек није образован човјек.

Да би се писменост што пре раширила у нашем народу, потребно је, да сви надлежни фактори суделују при том. Штампана има у садашње вријеме велику моћ, те би она могла утицати на државне, црквене, окружне и општинске власти и на просвјетна друштва, да оснивају народне школе у свима мјестима, где има довољан број за школу способне деце. Наставници, свештеници, љекари,

инжењери и други образовани људи треба да на зборовима и преко разних листова заинтересују поједине округе и општине за ширење образовања у народу. Треба изазвати утакмицу међу њима у том погледу. Нека се и општине и поједине области српске надмећу у том, која од њих има најбоље школе, и која има највише писмених и образованих људи. Нијемци то раде одавно у својим државама и областима, па зато имају најбоље школе.

Држава може највише учинити за народну просвјету, ако спреми довољан број стручних учитеља и учитељица и ако примора родитеље, да своју децу уредно шаљу у школу. Општине, капетаније и области треба да се постарају поглавито за школске зграде и за издржавање школа. Црква може помоћи нарочито преко свештеника, који имају приступа у сваку кућу, те тако имају довољно прилике, да нешколоване људе поучавају о користи школе, и да помажу учитељима у њиховом раду. Официри и други војни чиновници могу поучавати војнике у писмености, нарочито зими кад нема војних вјежбања. Поједини еснафи и разна удружења могу основати ниже школе за опште образовање, као што отварају стручне школе за спремање будућих занатлија и трговаца. Учитељска професорска и друга просвјетна друштва могу се такође старати о ширењу образовања у народу.

Ну потред свега тога треба основати нарочита друштва за образовање српског народа. У свакој области, где живи наш народ, треба да има по једно такво друштво; јер тако друштвени рад може лакше подесити према различним преликама. Друштво би имало ове задатке: 1) да шири писменост у народу; 2) да потпомаже школско образовање српске омладине; 3) да даје више образовање младим људима. Главна су средства за то: поучавање, јавна предавања, читање одабраних списа, израђивање задатака. Најгодније је мјесто за рад српска школа, у којој треба да има читаоница и књижница за школску омладину и за народ. Поред сталне књижнице треба да има и преносна књижница за она мјеста, где нема школе. У вези с предавањима могу се приређивати заједничке ескурзије, јавне забаве, народне игре. Друштво може издавати новине или лист и књиге за народ. Оно може приређивати утакмице између ученика из разних мјеста с наградама за одличан успјех у раду. Поуке и предавања држали би у првом реду наставници разних школа и свештеници, а у другом реду и остали интелегентни људи. Друштво се може постарати и за нарочите учитеље, који би путовали од мјеста до мјеста ради поучавања неписмених људи и ради упућивања у раду невјештих учитеља (н. пр. старијих ученика, који би поучавали неписмене). Он би давало и награде ваљаним учитељима. — Материјална средства добијала би се редовно од улога за слушање предавања и од улога чланова друштва. К томе би дошли: разни поклони, завјештања, помоћ од општине, капетанија у области, од државе, новчаних завода и разних друштava, и од добитка од продатих књига, које друштво изда. — Друштво би отворило зимске течаје у селима, а у варошима вечерње, недјељне и

ушљедла Вага ту непријатност, оставите ме на миру.

Заруцки: Пошљедни пут закључем, јер те ли вадели кадгод једног младича... једнога на цијелој свијету?

Љуба: Је невој досадо! То је презно, милостиви господице! Онег Ваг понављем, ако ме не оставите...

Заруцки: (одлази на страну, као громом поражен). Па тај начин свака је моја нада пропала... Но, још ћу пробати!... Може бити да она мисли, да њу Заруцки воли, ха! Те ми мисао, не може снасти с ума! (Долази к њој мирним гласом). Ја обожавам Вашу сестру...

Љуба: Шта тражите? Шта ћу вам ја! Зашто ми губите стрпљивост? Зашто сте долазили код мене?... Ваш поступак не могу разумјети...

Заруцки: Ја сам зато дошао код Вас, да ох вламно помоћ. Будите уверени, госпоњиче, у нешто мојих жеља. Ја ћу је, кунем Вам се, просити и ном се оженити, но prije тога, дозволите ми, даје ми прилику, да с њом говорам. Кажите јој, да волим страшно тако, како само хусари могу voletи. Мени треба, да је поближе познам. Ви будите свједок наше љубави. (Љуба се као глумца) Шта је то? Ви чећете? Како можете открити, да не учините тако добротни ства? да спојите двоје милих и драгих?

Љуба: Ја нијесам у стању то учинити...

Заруцки: Како да не имајући повјерења у своју сестру, вену дружку — и ви...

Љуба: Ви се варате, ја немам ничијег повјерења, ништакваог друштва, ја сам остављена сама себи...

Заруцки: И тако ја позлазим без икакве наде, а?

Љуба: Не! — устаните се... слушајте... Закуните ми седа чећете на зно употребити вену свеходљивост... Али зашто да се кућете? ко ће Вас вјеровати? Боље кажите ми и меније руку на срце, је ли истина, да су људи тако али, како што их објеђују? Је ли истина, да они пекају душе, да дјевојку изгубе за навијен?

Заруцки: (мислени) Не, не, никада!... (Чује се ход).

Љуба: Ја ћу се старати, да кажем Елизи, али знадите, да је грјех назло употриједити моју и сестрину повјерљивост... Ну, послушајте, — она иде. Идите брже — објеките, да Вас не застапе...

Заруцки: Ја ћу се надрти и у тој пади живим... (Одлази кроз неколико минута узлази Елиза.)

8. појава.

Елиза: Ха, ха, ха! Чудна смијех! Grand Dieu! Grand Dieu! Кад би Љубица, знала, чему се смијем! Ха, ха, ха! Марта Иванова тако се наљутила, да је тобова само хоће и може ли из куће да отјече. Ужас! Дјевојку је по врату ударила тако, да су јој

дјелишави ударили. Ха, ха, ха, да ти је било видјети, тога звика? А, зашта? Допустити, да се мало одморим, па да ти о свему дјелијо причам, то је само да се вртини и вртини од смијена. Ха, ха, ха, ха!

Љуба: Ја знам једну врло важну ствар... Ствар се тебе, голубице, тиче... И како дјелијо ствар? (Цери се)

Елиза: Шта то? Дед реци! Кажу: Кажу мојим те! Кажу! Брзо кажи!

Љуба: Идем заједно. Све ћу ти дјелијо одмах испричати!... (Одлазе) — (Завјеса полако пада)

Чин други

1. појава.

Соба Марте Ивановне; она сједи, а пред њом стоји Дарја.

Марта Ивановна: Како си се усудила, Дашка, да данас печеш двије кокошке, а још без мога питања? А? Дед говори! а? Зашто?

Дарја: Крива сам, мамиче... ја сам знала, мамиче, да ће двије бити много... али нијесам могла, г. ј. нијесам имала кад јавити вашој милости.

Марта: Еј, матора будало... Двија су много... Да Боже... Када немамо што јести — ти ћеш ме тако, драга моја аглађу у морија — тако упропастити... А знаш ли, да ме једна дама не држи, да ти све дјелије се главе не почулам... Знаш!

Дарја: (клањајући се) Ваша воља, госпоњо, нека Бог... како хоћеш; твоја сабла — а мој брат... Ти знаш... ја... ми смо виши робови...

Марта: Јели, каква је то била граја код вас с Николом Михаиловићем?

Дарја: Да ја знам граје није било... а и како би се могли свађати?... Но, ево у чему је ствар! Госпоње су још данас поручиле, да им пошљем кајмака, а је сам има да само да...

Марта: Што? Зар си им зашта дала?

Дарја: Не, зашта не!

Марта: А, како си смијела...

Дарја: Добро, ја бих с вапом дозволити али вас нијесам могла видјети, ви сте онда спаваили; но, кад бих ја и с дозволом твојом сваком дала млијека, теби би госпоњо, настало. А ви немете и онако до једну криву само, а и она је грозничана у данше дње дане, и ја сам, мамиче, крива, — крива, као ћаво, нијесам им дала дугог појмака, па крива. Но, здр и свијет вели. Не дај без дозволе газде ти...

Марта: Тако! то је дјелијо, моја драга Дашка. Но, знаш ли где је мој укук, млади господин?

Дарја: Чини ми се, госпоњо, да је он код оца тамо...

(Наставиће се)

празничне школе. Оно би ступило у везу са школским властима и просвјетним друштвима. — Друштвене послове вршили би главни одбор и пододбори, у које треба бирати интелигентне, веште и енергичне људе, који ће знати и умјети вршити те послове и који ће се снажно борити против разних сметњи при раду на образовању својега народа.

Док се у нас не изведе обавезна настава и док се не рашири писменост у цијелој нацији, не може се радити на оснивању великих школа за народ, као што их има нарочито у Данској, Шведској и Норвешкој, и не могу се установити проширени универзитети, као што их има у неким европским и америчким државама; јер у оне школе примају младе људе, који су свршили осморазредну основну школу, а ова научна предавања могу слушати они, који су учили средње школе. За сад би се могло покушати, да се држе појединачна предавања из неких наука само у великим градовима, нарочито онима, гдје има универзитет.

Тако би се, мало по мало, ширила образованост у нашем народу, који има довољно способности, да буде културан народ, али се одавна не наводи у тако повољним приликама, да би све своје силе могао посветити културном раду, као што је то код других срећних народа. Па ипак он мора, и поред борбе за свој живот, уложити и сву снагу и употријебити сва културна средства, да би што прије дошао до веће образованости, како би и сам могао судјеловати при унапређењу опште човјечанске културе, и како би лакше могао одржати своју националну самосталност.

Д-р В. Б.

ПРИВРЕДА

Тровање меса природним ледом.

Сваке године кад преовладају љетње врућине чућес се чешће гласови о обољевању у маси свијета који је јео месо, кобасице и рибе. Ово тровање јестива поглавито бива ушљед паратифусних бацила, које се у месо и рибу размножавају и нагомилувају отровне материје. А као легло и преносник тих заразних бацила пронашло се да је то природни лед. Од 151 пробе таквог леда, нашао се у 18 паратифусних бацил. Овај у трговини доспјевши природни лед који је скривао у себи тај најопаснији преносилац тровања меса, поријеклом је из ријечне воде густо насељене сарске области. Рјечна вода је загађена отицањем нечистоће из многих мјеста на ријечи. У многим домовима, гостионицама, касинама итд. постоји обичај да се љети месо ради одржања држи непосредно на леду. Доња страна меса при том полако бива прожмата влагом; са бактеријама из леда доспјевају у месо и паратифусни бацили, размножавају се, образују отров и када се месо зготови и потроши изазивају тешка обољевања. Даље се по кадшто при савлађању кобасица љети, исецканом месу додају комадићи леда и на тај начин се унесу загађеним ледом бацили и у кобасице. Исто се може десити и у тровању рибе, јер се код леда за транспорт морске рибе у 98 проба леда нашло у 12 случајева, у леду паратифусни бацил. Пошто је снабдевање копна свјежом морском рибом могуће једино одашиљањем природан лед, то се за вријеме преноса рибе заразе бацилима из загађеног леда и доњије наступи и тровање рибљег меса.

Због тога је неопходно потребно, да се заведе преглед природног леда и без тога не допустити његова продаја за домаћу употребу или да се тропи само вјештачки савлађан лед. То и код нас треба имати у виду!

Које краве треба држати? — Познато је да у свакој раси и у сваком занату можемо наћи изврсне краве које многу и доброг млијека дају. Друге су краве често од одличног поријекла повадшто по млијечности својој посве мало издание. Стога би се у приколици требало строго придржавати, без обзира на поријекло, на подјелу крава на двије врсте: једна врста крава даје своме газди више но што му поједе, а друга газди више но што му приходи. И онда није тешко одлучити се, коју врсту крава изабрати ваља.

Родност јабука у овој години. Комисија за проучавање округа ужичког у Србији, која је довршила свој посао и поднијела сумарни извјештај о своме раду имала је прилике да се увери: о великој родности осталог воћа сем шљива, а нарочито јабука. Јабуке, кадемљене на дивљацима и на сасвим примитиван начин гајене, успијевају на свима подесним положајима у ужичком округу и на таквом земљишту, на коме тешко да би други какав усјев тако

добро успјевао и толики род доносио. То и сам пољопривредник увиђа и стога се на много мјеста подижу мањи или већи чисти јабучари, а редовно по један или два реда, око оградe шљивара, засађено је другим воћкама: или јабукама или трешњама, па и вишњама. Највише воћака имају срезови ариљски, ужички, па рачански и пожешки. У ариљском срезу само општина латвичка рачуна се да може дати за трговину ове године 40 вагона јабука. Један једини засеок (цсма) може имати на 5 вагона. Потом и друге неке општине среза ариљског могу дати 4—5, па и до 10 вагона јабука тако, да се може рачунати, да се у самом срезу ариљском може прибрати на 70—80 вагона јабука изврсне каквоће. Највише има сората: Сенабије, Краљине и Кадумене. Има доста и извршних крупних јабука Илињача (Кисјелача). И срезови ужички и пожешки имају знатну количину јабука за извоз, али више сората јабука. Појављује се више Колачара. Учиниће се оглед, да се пошаљу угледи на страну, те да се примаме страни купци још ове године, ма да би требало утицати, да они убудуће купују род на дрвету, да га сами беру и пакују, пошто само брижљиво руком брано и неугрувано воће, може наћи прођу као стоно воће за извоз и рачунати на бољу цијену. Нарочито кад жељезнице, које се тамо у велико подижу, буду прорадиле и прибирање воћа и подвоз буду олакшале.

Курсеви за паковање воћа и грочја за извоз. Према наредби земаљске владе за Хрватску и Славонију имају се одржати курсеви ради поуке у паковању асталског воћа и асталеког грочја на Винод. Воћарској школи у Илоку, на државном добру у Божјаковини, на Винод. Воћарској школи у Петрињу, на пољопривредној академији у Крижевцима и на нижој пољопривредној школи у Пожеги. Познато је да воће има далеко већу вриједност на тргу, као и грочје, ако приспије здраво и очувано ушљед доброг паковања, одабрано и руком узабрано са дрвета. — У нас многи воћарски крајевима изобиљују дивним воћем и грочјем, али ушљед удаљености и неумјешности у припремама за извоз, више пропадају, но што користи донесе произвођачу или и ако се и извози, а оно као ринфуза (сручено на гомилу), што је по све неразумно и слабо приносио.

Дневне новости

Свечана предаја ордена. Данас прије подне овдашњи турски посланик на свечан начин извршио је у Двору предају великог ордена Османлије, којим је од Султана одликован Њ. В. Књаз Петар Г. посланик је у Двору дочекан и испраћен са свима оним почастима, које му припадају као представнику стране државе.

Скадарско Језеро. Отомански влада послала је скоро инжињера Булакова ради проучавања како би се најлакше могла осушити мочварна поља, које плави Скадарско Језеро и како би се регулисао ток ријеке Бојане. Инжињер Булаков извршио је своју мисију и опширан извјештај поднио отоманској влади, те га сада проучава министарство грађевина у Цариграду.

Завјера у Црној Гори. Под овим насловом „Бока“, гласник за опште интересе Бокелја доноси:

„О пошљедној завјери у Васојевиће наш се лист до сада није бавио с разлога, што ни данас нијесмо у стању имати тачне обавијести како се чин догодио. Неки су нам о завјери причали на један а неки на други начин, па да се не би кроз наш лист промакло криво извјешће о немилу догађају који је такве нарави, да захтјева у првом реду тачност и непристрасност, нашли смо за сходно причекати док се започета истрага, у којој изгледа да су вишина уплетени, доврши и тада ћемо читаоце потоње обавијестити о завјери која срећом није успјела; за сад једино констатујемо, да завјереници нијесу никакву услугу учинили уапшеницима у Подгорици, у којој сврхи изгледа да су прах ства-

рали, као у опште ни самој домовини већ да би паметније поступили да су мирно причekali и прославили наступајући Књажев Јубилеј. Васојевићску завјеру, у којем се драго смислу узела, мора осудити сваки Србин који жели добра свом народу.“ Са свим коректно, поштено и српски!

Конгрес словенских новинара. Средишњи одбор савеза словенских новинара јавио је, да је одлучено, да се конгрес словенских новинара приреди прво у Варшави, а затијем у Загребу.

Пренос костију Змајево Руже. У Панчеву је на свечан начин извршен пренос костију Змајево жене Руже. Смртни остаци њени пренесени су из гроба у нову костурницу, гдје ће се подићи споменик, који ће се на прољеће свечано открити.

Род по други пут. Један наш пријатељ из Рваша послао нам је јабуку, која је по други пут ове године родила. Уз јабуку се налазе и ови редови: „Чудновато! Велики су божји дари. Замислите други род! Оних бурних љетних дана процватила јабука у Рвашима — сеоце Госпоштине — и донијело род!.. И то јој је други род. Петровача, ево, убрана је о Петрову-дне, а о Илину-дне је избацила цвијет и поново родила.

Завршило рад. Ђирићево позориште, које је дуже вријеме давало представе на Цетињу, завршило је рад синоћ и одлази у Приморје.

Вријеме. Од недјеље је настало кишовито вријеме, те је и јако захладило.

Кратке Вијести

Нови турски комитет. У Цариграду је основан нов турски комитет под именом Магдурим т. ј. „политички потлаченик“. Члан овога комитета је и принц Сабах Едип. Иначе се мисли, да ће се овом из остатке старе либералне уније прикључити и више турских посланика.

Бериотова незгода у Букурешту. Пријетеле су да се авијатичар Бериото у Букурешту свесно подирае мотор авиона. Бериот није могао извести продуктивне ушљед тога да се настале у публичности знајане демонстрације. Публика је проваљала оградe, нарушила сиремниште и угрозила живот Бериотовом импресарију. Разјарени демонстранти су бацили импресарију на земљу и поред његових изјава, које нијесу уважене, па су почели по њему газити ногама. Један му је шофер спасао живот. Импресарио Бериотов је врло опасно изабачен. Читаве чете војске су биле потребне, док се успоставио ред. Сам Бериот није рањен.

Књижевник анархиста. У стану познатог немачког књижевника Erich Mühsam у Берлину запленила је полиција многобројна писма из којих се јасно види, да је Mühsam био у уској свези са анархистом Шутзером из Минхена.

Народно здравље

„Здраву је све лако“ мађарски величани и чувени родољуб, оснивач мађарске Академије Наука и Вештина, чувени гроф Стеван Сечени, био је поред свега свога господства и богатства веома умјерен и скроман чољек. Он је, пр. викад није облачно рукавице — ван у приликама, гдје је то био морао учинити — а зрало је и друге прете сујете и раскопи. У томе правцу остало је из њега веома много прекрасних прича, а за нас је ова од највећег интереса. По кој ће мо пресудити, шта је тај велики високи цијенио. Једнога дана сврати Сечени у леку вљивару и купи приличан број вљива. Моци му све те вљиве замију у један завезај, па како је био доста кабат и потевај, понуде му, да га по млађе пошљу Сеченивој кући. Племенити гроф одлучио ту понуду, дохвати под пазуку завезај куљених вљива, и повесе га сам собом у свој стан. У путу сретну га неколицина његових познаника, гордих мађарских маџата. Зачуђено и често презриво погледаше на завезај испод пазука грофа, а један ће баш некако и прекорно запитати: — „За Бога“ господине грофе, зар Вас не мрзи, да толчки завезај сами носите... Зар вам није тежак?“ — „Ни најмање“ господине бароне — одговориће Сечени — „Више би ме мрзило и теже би ми било, да сам тако сабо или богабајет, да

не могу ни оваку маленост попијети. Здраву је све лако.“

Изреке и пословице о здрављу. Природу да платиш вилана, она ће и опет натраг доћи (Хорације). Има много болести, које се могу искључиво подесном храном савладати (Сиденхем). — Готово сва племена, која су издржавивају и енергијом у свјетској појединачи хладна година толико (јела извршила) била су од најкада јани потрошачи животинске хране (Норден). — У модерној културној држави има дијете право, да од никеле тражи не само дугово, него и најбоље трјелено васпитање за свој даљи живот (Др. К. Харт).

ИЗ БИЈЕЛА СВИЈЕТА

Дијалози. Ко зна да ништа не зна, тај много зна. — Живот је као обнибус, у којем једни лијепи сједи на меким јастуцима, а други играју улогу коња. — Боље је зеп у лошу, но мачак на крову. — Реци ми шта једеш па ћу ти рећи, ко си. — Многи стварају нове географије, да би свој меднокритет могли издавати за нешто важно. — Дилегант узима тамно за дубоко, нешто дивље за снажно, неодређено за безмјерно, бесмислено за надчуљно. — Нијемац највише респектује оно, што му је непојмљиво. — Најпростији метод, да одредите важност једног умјетника јесте тај; да му испитате публику.

Доскочио му. Славни руски војсковођа Суваров волио је врло да тјера шаљу са својим млађима и да их зубни са разним чудноватим питањима. Свако му једнога дана пошале један од његовијех пуковника брзојаве, по једном младом, стаситом поручнику, кога још нарочито топло препоручио Суварову. Суваров једном покушао да збуни младог официра са својим чудноватим питањима: „Колико је разлика до месеца?“ запита Суваров. „Два брза марша, вања екселенцијо!“ одговори официр. „Узмимо да сте опкољени и да вам је нестало хране; како би ову набили?“ „Од непријатеља!“ „Колико риба има у мору?“ „Све оно које још нијесу похватане.“ Суваров му зададе још неколико питања, па која је сва млади официр згодно одговорио. Напошљетку га Суваров запита: „Каква је разлика између твог пуковника и мене?“ Разлика је ово: „Мој пуковник не може не направити капетаном, али Ваша екселенција треба само једну ријеч да каже, па да то учини.“ Суваров, коме се дотле млади официр већ допао био, промјери га послије тог одговора од главе до пете. И, послије неколико дана млади поручник постаде капетаном.

Затвор због дуга у Енглеској. Енглеска законодавна власт (сабор) живо је прегла да измијени средњевјековни свој закон, да се неко осуди на дужи затвор, што не може да исплати своје дугове. Енглески је сабор прије кратког времена изаслао био једну комисију да проучи то питање и поднесе савремену измјену тог закона. То изасланство утврдило је да тај закон највише тишти радника и сиромашне сталече. До сада је у Енглеској просјечно десет хиљада особа затворено, што нијесу своје дугове могли да плате. Изасланство је поднијело сабору енглеском приједлог, да се тај закон тако измијени да због неплаћања дуга нико не може бити осуђен више од двадесет дана. Зајмодавац, који изведе да се његов дужник уапси, има диевно да плати за трошкове шест шилинга. Но ни на ту казну не смије бити осуђен онај дужник који је обавезан да на свој дуг плаћа интерес. Дакле, само онај може бити осуђен и на тако малу казну, који је добио зајам без интереса, па га није вратио. Опште је уверење да ће енглески сабор усвојити овај приједлог.

Зналац закона. У Лондону се догодио занимљив случај, који је изазвао неселост, нарочито у правничким круговима. Неког радника из једног предграђа осуди судија на по шилинга глобе, што му је жена једне недјеље продала у дућану зелен. Осуђени хтјед платити глобу одмах и то у двопарцима. Суд не хтјед примити бакарни нован и нареди раднику да у року од 24 сата положи глобу у сребрном новцу. Кажњени је био добар зналац енглеског закона и дође сјутра дан судији са закоником у руци, да би му доказао, да се бакарни нован мора примити у износу и до два фунга стерлинга. Суд мораде признати, да је радник у праву и изјави, да ће примити то шилинга у бакру. Све је лијепо и красно, само је судија правно рачун без крчмара. Радник, који познаваше закон, потеже законик и доказа, да суд нема право наплатити глобу, јер новчана казна која већ једном није била примљена, не мора се више ни платити. Може се мислити, како су се у суду насмјали оване неочекиване познанање законских прописа; једини, коме није било до смијеха, био је главом судија.